

A.N. - 9. Troballa d'Alcoletge

A. M. BALAGUER

Núm.

A. N. - 9.

Lloc:

Alcoletge.

Tipus de troballa:

Tresor.

Composició:

AR.

533 (s. XIX).

Dates límit:

1811-1847.

Data de l'amagatall:

Possiblement vers 1848-1849. Tal vegada podem relacionar l'ocultament del tresor amb el període d'inestabilitat produït per la Guerra dels Matiners (1846-1849).

Localització:

Alcoletge, Segrià.

Data de la troballa:

Octubre 1981.

Circumstàncies de la troballa:

El conjunt de monedes fou trobat en derruir una casa en el terme d'Alcoletge. La màquina excavadora ensopegà amb una gerra de terrissa i en esmicolar-se aparegueren escampades entre la terra les monedes. Pels fragments que ens han estat mostrats de la gerra, aquesta havia d'ésser de proporcions considerables. Els obrers i propietaris de la finca en adonar-se'n

recolliren l'escampall de monedes produït per la trencadissa. El total de monedes recuperades fou de 533 i foren dipositades a la Guàrdia Civil, organisme que les transferí tot seguit a les autoritats competents en la matèria. És a dir al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya en la seva delegació a Lleida. Aquesta institució ens encomanà al cap de molt poc un informe, de cara al dictamen judicial i possible adquisició del conjunt per part de la Generalitat, resolució de la qual restà pendent el material descobert.

En el *Diario de Lérida* del dia 30 d'octubre de 1981 aparegué una breu notícia de la descoberta més o menys exacta i amb el to periodístic un xic efectista que és habitual en aquests casos.

Descripció:

En aquest cas per alleugerir aquest apartat no donarem la descripció per cada peça com és habitual a «Troballes Monetàries Catalanes», sinó per tipus, tot indicant el nombre de peces de cada tipus. Cal dir que totes les monedes del tresor són de 5 francs i que llur pes és molt regular entorn dels 25 gr. i diàmetre de 37 mm.

NAPOLÉO I (1799-1815)

Monedes de 5 FRANCS

N.º	Any	M	Seca	M. Mestre	Mestre	Núm. Mazard	Tiratge	Nombre
1.	1811	A	Paris	gall	C. P. de Espine	446	31.049	41
2.	1811	L	Bayonne	tulipa	P. B. Darripe	446	1.122	2
3.	1811	H	La Rochelle	monogr.	J. G. F. Seguy	446	1.028	1
4.	1811	D	Lyon	abella	J. C. Gabet	446	1.567	2
5.	1811	MA*	Marseille	monogr.	V. Régis	446	670	1
6.	1811	W	Lille	caduceu	L. T. F. Lapage	446	3.290	4
7.	1811	I	Limoges	mans	M. Parant	446	1.870	1
8.	1811	B	Rouen	anyell	J. Lambert	446	3.772	4
								Total: 56

9.	1813	A	Paris	gall	C. P. de Espine	448	9.757	9
10.	1813	L	Bayonne	tulipa	P. B. Darripe	448	1.160	1
11.	1813	H	La Rochelle	monogr.	J. G. F. Seguy	448	1.795	2
12.	1813	D	Lyon	abella	J. C. Gabet	448	916	2
13.	1813	W	Lille	caduceu	L. T. F. Lapage	448	1.823	1
14.	1813	I	Limoges	mans	M. Parant	448	2.554	2
15.	1813	B	Rouen	anyell	J. Lambert	448	728	1
16.	1813	M	Toulouse	monogr.	Carayon-Talp.	448	2.212	3
17.	1813	Q	Perpinyà	raïm	J. Sainte Croix	448	1.825	5
								Total: 26

* La marca de Marsella, és en realitat MA nexades.

11

25

32

83

LLUÍS XVIII (1814 - 1824)

Monedes de 5 FRANCS

N. ^o	Any	M	Seca	M. Mestre	Mestre	Núm. Mazard	Tiratge	Nombre
18.	1824	A	Paris	ancora	J. P. Collot	677	9.065	11
19.	1824	L	Bayonne	tulipa	P. B. Darripe	677	1.068	1
20.	1824	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	677	2.447	5
21.	1824	MA	Marseille	palmera	J. A. Ricard	677	1.422	1
22.	1824	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	677	9.806	5
23.	1824	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	677	1.246	3
24.	1824	M	Toulouse	monogr.	Carayon-Talp.	677	1.588	3
25.	1824	Q	Perpinyà	raïm	J. Sainte Croix	677	1.006	1
26.	1824	K	Bordeaux	fulla	H. Vignes	677	1.009	2

Total: 32

CARLES X (1824 - 1830)

Monedes de 5 FRANCS

N. ^o	Any	M	Seca	M. Mestre	Mestre	Núm. Mazard	Tiratge	Nombre
27.	1827	A	Paris	ancora	J. P. Collot	819	6.821	3
28.	1827	L	Bayonne	tulipa	P. B. Darripe	819	1.144	3
29.	1827	H	LaRochelelle	trident	E. Morel	819	419	1
30.	1827	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	819	1.651	1
31.	1827	MA	Marseille	palmera	J. A. Ricard	819	1.531	5
32.	1827	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	819	11.525	9
33.	1827	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	819	2.792	2
34.	1827	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	819	1.147	3
35.	1827	T	Nantes	b. olivera	J. L. Olivier	819	864	1
36.	1827	BB	Strasbourg	castor	D. Livio	819	392	1

29

37.	1828	A	Paris	ancora	J. P. Collot	820	8.802	9
38.	1828	L	Bayonne	tulipa	P. B. Darripe	820	1.082	1
39.	1828	H	LaRochelelle	trident	E. Morel	820	490	1
40.	1828	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	820	2.742	3
41.	1828	MA	Marseille	palmera	J. A. Ricard	820	1.200	1
42.	1828	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	820	9.609	9
43.	1828	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	820	1.897	1
44.	1828	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	820	1.631	2
45.	1828	T	Nantes	b. olivera	J. L. Oliver	820	932	1
46.	1828	M	Toulouse	monogr.	Carayon-Talpayrac	820	1.817	3
47.	1828	I	Limoges	mans	J. Parant	820	124	1

32

48.	1829	A	Paris	ancora	J. P. Collot	821	4.827	10
49.	1829	L	Bayonne	rosa	P. Latrilhe	821	857	2
50.	1829	H	LaRochelelle	trident	E. Morel	821	1.154	3
51.	1829	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	821	1.607	3
52.	1829	MA	Marseille	palmera	J. A. Ricard	821	1.257	3
53.	1829	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	821	3.235	2
54.	1829	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	821	2.833	5
55.	1829	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	821	1.011	1
56.	1829	T	Nantes	b. olivera	J. L. Oliver	821	888	2
57.	1829	M	Toulousse	monogr.	Carayon-Talpayrac	821	873	2
58.	1829	Q	Perpinyà	raïm	A. de Lorme	821	359	2

35

<i>N.º</i>	<i>Any</i>	<i>M</i>	<i>Seca</i>	<i>M. Mestre</i>	<i>Mestre</i>	<i>Núm. Mazard</i>	<i>Tiratge</i>	<i>Nombre</i>
59.	1830	A	Paris	ancora	J. P. Collot	822	6.332	7
60.	1830	L	Bayonne	rosa	P. Latrilhe	822	398	1
61.	1830	H	LaRochelle	trident	E. Morel	822	573	2
62.	1830	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	822	631	2
63.	1830	MA	Marseille	palmera	J. H. Ricard	822	1.803	2
64.	1830	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	822	4.134	1
65.	1830	B	Rouen	anyell	A. E. de Cambry	822	2.910	3
66.	1830	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	822	712	2
								— 20

LLUÍS FELIP I (1830 - 1848)

Monedes de 5 FRANCS

<i>N.^a</i>	<i>Any</i>	<i>M</i>	<i>Seca</i>	<i>M. Mestre</i>	<i>Mestre</i>	<i>Núm.</i> <i>Mazard</i>	<i>Tiratge</i>	<i>Nombre</i>
67.	1831	MA	Marseille	palmera	J. M. Ricard	961	2.062	1
68.	1831	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	961	7.889	1
69.	1831	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	961	1.523	1
70.	1831	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	961	8.226	1
71.	1831	M	Toulouse	monogr.	Carayon-Talpayrec	961	1.337	1
72.	1831	A	Paris	ancora	J. P. Collot	962	11.785	11
73.	1831	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	962	3.459	5
74.	1831	MA	Marseille	palmera	J. M. Ricard	962	2.062	1
75.	1831	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	962	8.226	3
76.	1831	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	962	7.889	6
77.	1831	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	962	1.523	1
78.	1831	BB	Strasbourg	castor	D. Livio	962	982	2
79.	1831	I	Limoges	mans	J. Parant	962	502	1
								35

80.	1833	A	Paris	ancora	J. P. Collot	964	8.211	12
81.	1833	L	Bayonne	rosa	P. Latrilhe	964	378	1
82.	1833	MA	Marseille	palmera	J. M. Ricard	964	872	2
83.	1833	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	964	9.270	13
84.	1833	B	Rouen	anvell	A. E. de Cambry	964	3.790	7
85.	1833	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	964	748	2
86.	1833	T	Nantes	b. olivera	G. L. Olivier	964	1.436	1
87.	1833	M	Toulouse	monogr.	Carayon-Talpayrac	964	669	1
88.	1833	I	Limoges	mans	J. Parant	964	1.014	1

89.	1834	A	Paris	ancora	J. P. Collot	965	11.307	11
90.	1834	MA	Marseille	palmera	J. M. Ricard	965	489	1
91.	1834	W	Lille	caduceu	A. Beaussier	965	11.733	14
92.	1834	B	Rouen	anyell	A. E. de Cambry	965	4.452	5
93.	1834	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	965	2.155	3
94.	1834	T	Nantes	b. olivera	G. L. Olivier	965	2.119	1
95.	1834	BB	Strasbourg	castor	D. Livio	965	1.621	1
96.	1834	D	Lyon	arca Noè	N. Richard	965	2.119	9
97.	1834	H	LaRoche	trident	E. Morel	965	2.189	5
								50

[illegible]

<i>N.º</i>	<i>Any</i>	<i>M</i>	<i>Seca</i>	<i>M. Mestre</i>	<i>Mestre</i>	<i>Núm. Mazard</i>	<i>Tiratge</i>	<i>Nombre</i>
137.	1842	W	Lille	corn	Ch. Dierickx	973	5.435	7
138.	1842	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	973	1.026	1
139.	1842	BB	Strasbourg	abella	A. Renouart	973	2.470	1
140.	1842	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	973	3.488	1
								10
141.	1843	A	Paris	proa	A. E. Cambry	974	1.838	1
142.	1843	W	Lille	corn	Ch. Dierickx	974	7.846	1
143.	1843	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	974	793	1
144.	1843	BB	Strasbourg	abella	A. Renouart	974	1.421	1
145.	1843	B	Rouen	anyell	A. E. Cambry	974	2.471	3
								7
146.	1844	A	Paris	proa	A. E. Cambry	975	1.971	4
147.	1844	W	Lille	corn	Ch. Dierickx	975	8.775	1
148.	1844	K	Bordeaux	fulla	A. Vignes	975	398	1
149.	1844	BB	Strasbourg	abella	A. Renouart	975	1.889	2
								8
150.	1845	A	Paris	proa	A. E. Cambry	976	3.096	1
151.	1845	W	Lille	corn	Ch. Dierickx	976	11.106	7
152.	1845	BB	Strasbourg	abella	A. Renouart	976	360	2
								10
153.	1846	A	Paris	mans	Ch. L. Dierickx	977	5.434	9
154.	1847	A	Paris	mans	Ch. L. Dierickx	978	12.577	7

Comentaris:

Contràriament al que podria semblar la presència de plata francesa del segle XIX, en quantitats tan importants com és el cas d'Alcoletge, i d'altres de similars, no és pas un fet sorprenent. L'explicació és que la moneda de plata francesa, de 5 francs especialment, circulà amb una abundància extraordinària a la Catalunya de la passada centúria i arribà a constituir l'any 1848 la meitat del circulant d'argent en l'Estat espanyol.¹ La documentació ens testimonia aquest fet amb claretat i contundència. Vegem-ne un exemple tret del Llibre d'Actes del Municipi de Cervera l'any 1862,² que de passada és ben adient, tant per la seva proximitat geogràfica amb Alcoletge, com per la seva correspondència cronològica amb la data de l'amagatall del tresor. Les esmentades Actes contenen un interrogatori a cinc dels majors contribuents sobre l'estat de la circulació monetària a Cervera, els quals responen com veurem a la pregunta que ara ens interessa:

*¿Cual es el estado de la Circulación monetaria en este partido?
Las monedas de oro de valor de 100 reales y las de plata de cinco francos conocidas por Napoleones, son las que indistintamente circulan con mas preferencia en esta ciudad.*

És, doncs, evident que la plata espanyola escasseja, especialment els duros, i que les necessitats de la circulació són cobertes pels 5 francs francesos de valor similar.

Resseguint la documentació legal de l'època trobaríem encara moltes altres proves del curs de la moneda del país veí a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol en general. Dissortadament aquesta qüestió ha merescut fins ara poc interès i ha restat en una foscor que sorprèn tan bon punt com ens hi endinsem un xic.

El 10 de novembre de 1818, Ferran VII expedeix una real cèdula reglamentant la circulació i valor de la moneda francesa.³ Clar reconeixement que aquesta moneda està circulant i acceptació del fet com un mal menor. El 19 de novembre del 1821,⁴ dins ja del trienni constitucional es dicta un decret invalidant l'anterior i donant les normes per la retirada de la plata francesa. El 13 d'abril de 1823,⁵ amb l'entrada dels cent mil Fills de Sant Lluís, s'ordena que el numerari francès sigui novament acceptat i es fixa el seu valor de circulació.

Aquesta darrera situació es mantingué llargament, com demostra l'interrogatori certerí, per exemple. Per bé que la moneda francesa no era pas l'única moneda estrangera que tingué un paper important en el circulant a Catalunya i a l'Estat espanyol en aquells anys, diverses mesures del govern, massa

1. *Breve reseña histórico crítica de la moneda española*, Dirección General de Moneda, Madrid, 1862, p. 26.

2. J. M. LOBET I PORTELLA, «Un interrogatori de 1861 sobre la circulació monetària a Cervera», *Gaceta Numismática*, núm. 60, 1981, pp. 49-50.

3. Publicada per J. SAMAT, *Tratado de las monedas labradas en el Principado de Cataluña*, Barcelona, 1818, apèndix XXXIX, p. 47.

4. No ha estat transcrita a cap obra de tipus històric o numismàtic com és el cas de l'anterior. Disposem de xerocòpia de la cèdula original. En aquesta disposició s'ordena el batiment dels coneguts «resellados» del Trienni Constitucional, a partir dels «medios luis» que valdran 10 rals de billó, és a dir, mig duro.

llargues per a ésser explicades en aquestes línies, afavoriren la seva pervivència i l'exportació dels altres numeraris estrangers amb els quals havia conviscut.

La documentació esmentada ens ha fet prou evident que la moneda francesa corria en abundància a Catalunya fins al punt de constituir el circulant majoritari, situació que no es circumscrivia pas a les zones pirenenques o prepirenenques, hipòtesi que podria temptar-nos si no tinguéssim el coneixement del fenomen circulatori que ens donen els documents de l'època, i que per altra banda faria difícil d'explicar un tresor en un punt tan llunyà com Alcoletge. Cal ara preguntar-nos el com i el perquè s'arribà a aquesta circulació tan massiva d'argent francès, situació que bé podem qualificar d'anormal.

La documentació de l'administració d'aduanes⁶ i una memòria de l'assajador de la seca de Barcelona, F. Paradaltas,⁷ ens poden donar part de la resposta. Sembla que la moneda espanyola de plata era exportada de manera més o menys encoberta a França i a altres països on obtenien un millor preu que a les seques peninsulars. La casa de moneda de Marsella era una de les principals compradores d'aquesta mercaderia. Així sortiren del país considerables quantitats de rals de 8 procedents de seques americanes, els quals tenien un valor intrínsec més elevat que el de la moneda aleshores encunyada a França. Per altra banda les seques estrangeres possiblement podien trobar també rendible d'extreure l'or que com a impuresa solien contenir moltes de les peces americanes de plata. Sabem per un plec de documentació privada de l'assajador Paradaltas, que un descendent seu ens mostrarà, que a Barcelona es practicava l'afinament dels dos rals columnaris per a extreure'n l'or, operació que era rendible.⁸ Podem, doncs, suposar que a França es podia fer semblantment.

Aquest drenatge de la plata espanyola comportava la introducció al nostre país de moneda francesa, per la qual era canviada amb el conseqüent benefici.

Aquest tràfic illegal no és, però, ni de bon tros l'única causa de la fugida de la plata espanyola i de la invasió d'estrangera. Hi ha altres mecanismes que afavoriren i fomentaren aquesta situació. D'una banda, l'entrada dels exèrcits francesos (1808-1814) comportà l'arribada de moneda d'aquell país, la qual fou de curs legal a tot l'Estat, segons la legislació dictada per Josep Napoleó.⁹ És més, en un decret de Duhesme¹⁰ (Barcelona, 7 març de 1809) s'assenyala que els recaptadors només admetran la meitat dels impostos en moneda espanyola; la resta s'haurà d'abonar amb francesa.

Tot fa pensar que l'evidència de monedes de 5 francs dels anys 1811-1813 al tresor d'Alcoletge, és un romanent del numerari que la guerra propicià

6. Disposem de diverses cèdules de l'Administració General de Rendes de Catalunya dirigida a les administracions d'aduanes, en les quals es detallen les mesures adoptades per a prevenir l'extracció de plata que està sofrint el país.

7. F. PARADALTAS, *Tratado de Monedas. Sistema monetario y proyecto para su reforma*, Barcelona, 1847.

8. A. M. BALAGUER, «Emissions barcelonines de l'ocupació napoleònica», *Acta Numismática*, X, 1980, p. 183 i nota 54.

9. Decret del 5 de setembre de 1808, vid. publicat per M. GALO BARDES, *Aportación a la I Exposición Ibero-Americana de Numismática y Medallística*, Barcelona, 1958, p. 34.

10. Decret del General Duhesme del 7 de març de 1809, publicat al *Diario de Barcelona*, 12-III-1809.

entrar. Per altra banda cal considerar, com a element afavoridor de la circulació de moneda del país veí, el creixent ritme d'inversions franceses a l'Estat espanyol, especialment amb posterioritat a l'entrada dels cent mil Fills de Sant Lluís (1823). Això es reflecteix també a la nostra troballa, ja que després del nucli dels anys 1811-1813, la pròxima data que trobem és 1824, a partir de la qual hi ha representació regular fins 1847, amb petites excepcions poc representatives, que per altra banda coincideixen amb anys de tiratges més curts de les seques franceses.

No hi ha dubte que tresors com el d'Alcoletge i d'altres de similars ens hauran de donar juntament amb la documentació de l'època, tan abundant, la panoràmica de la circulació a la Catalunya del segle XIX.

Localització actual:

Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Servei de Museus.

Agraïments:

Hem de fer constar el nostre reconeixement a la senyora Eulàlia Morral, cap del Servei de Museus, per la seva deferència en encomanar-nos l'estudi previ del material. Hem d'agrair també al senyor Guillem, responsable del Servei a Lleida, les seves atencions en la nostra estada en aquella ciutat per a examinar el material.